

RATA 3/2000 ● Rahoitustarkastus tiedottaa

Tässä numerossa:

- Suomalaisten pankkien kannattavuus tammi-kesäkuussa 2000
Taulukko: Tuloslaskelman pääerät, mrd. mk
- Pankkikonsernien saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä talletukset 30.6.2000
Taulukko: Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Taulukko: Talletukset
- Pankkitukea saaneiden yhteisöjen luottotappiot 26 mrd. markkaa vuosina 1991-1999
Julkinen pankkituki 40 mrd. markkaa
Viimeinen selvitys luottotappioista
- Pankkipalveluiden tarjoaminen Internetissä riskienhallinnan ja tietoturvallisuuden näkökulmasta
Mitä tarkoitetaan verkkopankkipalveluilla?
- Peruspankkitoiminnan ja verkkopankkitoiminnan tuotekohtainen vertailu
Euroopan komissiolta tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille;
- Pörssiyhtiöiden laadittava konsernitilinpäätöksensä IAS-suosituksia noudattaen viimeistään vuodesta 2005 alkaen
- FATF julkisti 15 maata, joiden rahanpesun vastaiset toimenpiteet eivät ole riittäviä; Rata ja VVV kehottavat valvottaviaan varovaisuuteen
Mikä on FATF?
- Tapahtumakatsaus
Nimitys Rahoitustarkastuksessa
Kansainvälisten finanssipakotteiden noudattamisen valvonta Ratan valvomissa yhteisöissä
Internet voi olla osakeanneissa ja -myynneissä ainoa merkintäkanava
Euroopan komissiolta suositus pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksessä rahoitusinstrumenteista annettavista lisätiedoista
Epäily kurssin vääristämisestä annettu poliisille esitutkintaan
Seuraava Rahoitustarkastus tiedottaa -tiedote

SUOMALAISTEN PANKKIEN 1) KANNATTAVUUS TAMMI-KESÄKUUSSA 2000

Pankkien kannattavuus erittäin hyvä

Suomalaisten pankkien liikevoitto oli tammi-kesäkuussa 2000 yhteensä 11,2 miljardia markkaa. Tämä on noin 60 % enemmän kuin vuoden 1999 vastaavina kuukausina. Tuloksen paraneminen johtui tuottojen kasvusta.

Oman pääoman tuotoksi (ROE) muodostui 29 %, mikä on vieläkin enemmän kuin vuonna 1999. Luku on selvästi suurempi kuin useimmilla muilla toimialoilla, joskin pankkitoiminnan oman pääoman tuotto on eräissä muissakin EU-maissa ollut viime vuosina keskimäärin yli 20 %.

1) Pankkisektoriin on laskettu MeritaNordbanken-konserni, Leonia-konserni, Osuuspankkien yhteenliittymä, Ålandsbanken-konserni, Mandatum-konserni, Yrityspankki SKOPin (selvitystilassa) konserni, Aktia-konserni sekä muut säästö- ja paikallisosuuspankit emoyhtiöinä. Yrityspankki SKOP-konserni ei ole mukana vakavaraisuutta eikä oman pääoman tuottoa koskevissa laskelmissa.

Rahoituskate kasvussa

Rahoituskatetta kertyi vuoden 2000 alkupuoliskolla 10,5 miljardia markkaa eli yli 1 miljardi enemmän kuin vuoden 1999 alkupuoliskolla, jolloin rahoituskate oli 9,3 miljardia markkaa. Luottojen ja talletusten määrät ovat kasvaneet. Lisäksi otto- ja antolainauksen välinen keskimääräinen marginaali on leventynyt merkittävästi antolainauskorkojen noustessa. Kotimaisen markka- ja euromääräisen antolainauskannan keskikorko oli kesäkuun lopussa jo 5,64 %, kun se vuotta aiemmin oli vain 4,52 % 2).

2) Rahoitusmarkkinat-tilastokatsaus, Suomen Pankki.

Myös muut tuotot kasvoivat

Palkkiotuottoja kertyi tammi-kesäkuussa 2000 nettomääräisesti yhteensä 4,9 miljardia markkaa eli selvästi enemmän kuin vuotta aiemmin saadut 3,5 miljardia markkaa.

Arvopaperi- ja valuuttatoiminnan kate oli vuonna 1999 selvästi aiempaa pienempi, mutta vuonna 2000 tuottoerä näyttää alkaneen uudestaan kasvaa. Tammi-kesäkuussa katetta kertyi kaikkiaan 1,2 miljardia markkaa. Runsaat 0,8 miljoonaa markkaa tästä katteesta muodostui arvopaperikaupassa, jonka kate suunnilleen kaksinkertaistui vuoden 1999 vastaavien kuukausien katteesta. Myös valuuttakaupan kate kasvoi vuodentakaiseen verrattuna, joskin vähemmän.

Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat alkuvuonna poikkeuksellisen suuret, yhteensä noin 3,1 miljardia markkaa. Yritysjärjestelyihin liittyvät kertaluonteiset osinkotuotot vaikuttivat keskeisesti erän suuruuteen. Vuoden 1999 vastaavina kuukausina tuotot olivat vain runsaat 200 miljoonaa markkaa.

Hallinto- ja toimintakulut kasvoivat

Pankkien hallinto- ja toimintakulut vähenivät voimakkaasti useina vuosina pankkikriisin aikana ja vielä pitkään sen jälkeenkin, mutta nyt nämä kulut ovat alkaneet lisääntyä. Hallinto- ja toimintakuluja kertyi tammi-kesäkuussa yhteensä 8,5 miljardia markkaa, kun niitä vuoden 1999 vastaavina kuukausina oli 8,1 miljardia markkaa .

Esimerkiksi useimpien pankkiryhmien henkilöstökulut kasvoivat, joskin suhteessa vähemmän kuin muut kulut. Henkilöstökulut olivat yhteensä 4,1 miljardia, ja niiden määrä ylitti noin sadalla miljoonalla markalla vuoden 1999 tammi-kesäkuun vastaavat kulut.

Varsinaiset poistot vähenivät noin 0,8 miljardiin markkaan vuoden 1999 vastaavien kuukausien vajaan 0,9 miljardista, mutta arvonalennukset pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista kasvoivat suunnilleen nolasta lähes 0,6 miljardiin markkaan.

Luottotappioita ei käytännössä lainkaan

Pankeille kertyi vuoden 2000 ensimmäisellä puoliskolla muutaman miljoonan markan tarkkuudella yhtä paljon palautuksia vanhoista luotto- ja takaustappioista kuin bruttomääräisiä luotto- ja takaustappioita syntyi. Nettomääräisesti tappiot olivat siis käytännössä nolla.

Vakavaraisuus vahvistui

Pankkien vakavaraisuus on edelleen vahvistunut. Kesäkuun lopussa kokonaisvakavaraisuus oli kaikkiaan 12,8 %, kun se vielä joulukuun 1999 lopussa oli vain 12,0 %. Pelkästään ensisijaisten omien varojen perusteella laskettu ns. Tier 1 -vakavaraisuus on vahvistunut vielä voimakkaammin ja oli kesäkuun lopussa jo 9,6 %. EU-maiden välisessä vertailussa suomalaisten pankkien Tier 1 -vakavaraisuus on keskitasoa.

Taulukko: Tuloslaskelman pääerät, mrd. mk

Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Karlo Kauko, puhelin (09) 183 51.

PANKKIKONSERNIEN SAAMISET YLEISÖLTÄ JA JULKISYHTEISÖILTÄ SEKÄ TALLETUKSET 30.6.2000 1)

Luotonannon kasvuvauhti hidastui

Pankkikonsernien yhteenlasketut saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä olivat kesäkuun 2000 lopussa 429,1 miljardia markkaa. Saamiset kasvoivat edelleen, mutta niiden kasvuvauhti hidastui selvästi. Kun saamisten vuotuinen kasvu oli vuoden 2000 ensimmäisellä neljänneksellä hieman alle 10 %, väheni se toisella neljänneksellä vajaan 7 prosenttiin. Saamisten kasvua lienee hidastanut keväällä alkanut korkotason nousu.

Luotonantoon kasvatti eniten Osuuspankkien yhteenliittymä, jonka markkinaosuus kasvoi huhti-kesäkuussa 0,4 %. Markkinaosuuttaan lisäsivät hieman myös Leonia-konserni, säästöpankit sekä ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit. Merita Pankki -konsernin markkinaosuus supistui edelleen. Konsernin markkinaosuus luotonannosta pieneni huhti-kesäkuussa 0,7 % ja viimeisten 12 kuukauden aikana 2,3 %. Merita Pankki -konsernilla on kuitenkin yhä selvästi suurin markkinaosuus eli lähes 40 %. Luotonannon markkinaosuuksiaan ovat kasvattaneet viimeisen vuoden aikana eniten ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit (+1,5 %) sekä Osuuspankkien yhteenliittymä (+1,3 %).

1) Kotimaisten pankkien luvut ovat konsernilukuja. Säästöpankkien, paikallisosuuspankkien ja Aktian luvuissa ovat mukana vain emopankit. Mukaan on otettu euro- ja valuuttamääräiset saamiset ja talletukset. Mukaan on otettu myös seuraavien ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit: Citibank International plc, Crédit Agricole Indosuez, Den Danske Bank, Skandinaviska Enskilda Banken, Svenska Handelsbanken ja Unibank.

Talletukset vähenivät edelleen

Pankkitalletusten määrä väheni vuoden 2000 toisella neljänneksellä 4,8 miljardia markkaa ja oli kesäkuun lopussa 334,2 miljardia markkaa. Kesäkuun alussa voimaan tulleella talletusten verokohtelun muutoksella ei näyttäisi ainakaan kesäkuun loppuun mennessä olleen suurta vaikutusta talletusten määrään.

Talletusten markkinaosuudet muuttuivat vuoden toisella neljänneksellä siten, että osuuttaan menettivät Merita Pankki -konserni (-0,7 %) ja Leonia-konserni (-0,6 %). Myös ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreiden markkinaosuus väheni 0,2 %. Markkinaosuuttaan vastaavasti kasvatti eniten Osuuspankkien yhteenliittymä (+0,8 %). Myös muiden pankkien markkinaosuudet kasvoivat hieman.

Vaikka talletusten määrä supistui huhti-kesäkuussa, oli se kuitenkin 1,4 % suurempi kuin vuoden 1999 kesäkuussa. Vuodentakaisesta tilanteesta markkinaosuuttaan ovat menettäneet Merita Pankki -konserni, Leonia-konserni sekä ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit. Sen sijaan muut pankit ovat kasvattaneet markkinaosuuksiaan verrattuna vuoden 1999 kesäkuun lopun tilanteeseen. Markkinaosuuttaan on kasvattanut eniten Osuuspankkien yhteenliittymä. Talletuskilpailun odotetaan kuitenkin kiristyvän edelleen ja vaihtoehtoisten sijoituskohteiden kasvattavan suosiotaan tulevaisuudessa.

Taulukko: Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Taulukko: Talletukset

Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Jaana Rantama, puhelin (09) 183 51.

PANKKITUKEA SAANEIDEN YHTEISÖJEN LUOTTOTAPPIOT 26 MRD. MARKKAA VUOSINA 1991-1999

Valtion vakuusrahastosta annettua laissa tarkoitettua julkista pankkitukea saaneille yhteisöille kertyi vuosina 1991–1999 luottotappioita yhteensä 25,6 mrd. markkaa (taulukko 1). Synkin vuosi oli 1992, jolloin luottotappioita kirjattiin 9 mrd. markkaa. Sen sijaan vuosina 1998 ja 1999 luottotappioiden peruutukset ja palautukset olivat jo suuremmat kuin uudet kirjaukset. Eniten luottotappioita on kirjannut Arsenal-SSP, jonka osuus nettoluottotappioista koko ajanjaksolta on 61 %. Yrityspankki Skopin osuus on 29 % ja Arsenal-Sillan osuus 10 %.

Noin 30 % luottotappioista eli lähes 8 mrd. markkaa tuli kiinteistö-, puhtaanapito- ja vuokrauspalveluiden alalta (taulukko 2). 1990-luvun alun muut ongelmatoimialat olivat rakentaminen, kauppa ja teollisuus, joista kukin aiheutti luottotappioita 3-4 mrd. markkaa kolmelle tukea saaneelle yhteisölle. Kotitalouksien luotoista kirjattujen luottotappioiden osuus kaikista luottotappiokirjauksista on ainoastaan 3,6 %.

Ulkomailla toimivien asiakkaiden aiheuttamien luottotappioiden määrä oli yhteensä 3,5 mrd. markkaa. Kotimaassa toimivien asiakkaiden osuus luottotappioista oli 86 % eli 22,1 mrd. markkaa. Alueellisesti luottotappiot ovat keskittyneet Uudenmaan sekä Turun ja Porin läänissä toimiviin yrityksiin. Ongelmallisimpana toimialana näissä lääneissä kuten koko maassa on ollut kiinteistöala.

Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal-SSP:n luottotappioista puolet Uudenmaan sekä Turun- ja Porin läänistä

Pankkitukea saaneista yhteisöistä Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal-SSP on kirjannut eniten luottotappioita eli yhteensä 15,7 mrd. markkaa vuosien 1991-1999 aikana. Lähes 5 mrd. markan luottotappiot aiheutuivat kiinteistö-, puhtaus- ja vuokrauspalveluita tuottavista yrityksistä. Arsenal-SSP:n luottotappiot kertyivät neljältä toimialalta. Kiinteistöalalta, rakentamisesta, kaupan alalla toimivista yrityksistä sekä teollisuusyrityksistä kirjatut luottotappiot ovat lähes 80 % Arsenal-SSP:n luottotappioista.

Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal-SSP:n luottotappiot ovat jakautuneet alueellisesti tasaisemmin kuin muiden pankkitukea saaneiden yhteisöjen vastaavat tappiot. Lähes kolmasosa luottotappiokirjauksista eli yhteensä 4,7 mrd. markkaa on peräisin kuitenkin Uudenmaan läänissä toimineista yrityksistä. Toisena on Turun ja Porin lääni, jossa toimivista yrityksistä on kirjattu 3,9 mrd. markkaa luottotappioita. Myös Hämeen, Vaasan ja Oulun läänit erottuvat joukosta. Jokaisesta läänistä luottotappiokirjauksia on kertynyt runsaat miljardi markkaa.

Yrityspankki Skopin luottotappioista lähes puolet ulkomaisia

Yrityspankki Skopille kertyi luottotappiota vuosina 1991-1999 yhteensä 7,3 mrd. markkaa. Eniten luottotappioita aiheuttivat kiinteistö-, puhtaus- ja vuokrauspalveluita tuottavat yritykset, joiden osuus kaikista luottotappioista oli 36 % eli 2,7 mrd. markkaa. Rahoitus- ja vakuutus alalta kertyi luottotappiota toiseksi eniten eli 17 % kaikista luottotappioista. Kaupan ja teollisuuden alan yritysten luottotappiot vastasivat molemmat noin 10:tä prosenttia kaikista luottotappioista. Yrityspankki Skopin yksityisasiakkaiden osuus luottotappioista oli vain 5 % eli 372 milj. markkaa.

Kotimaisten asiakkaiden osuus oli 54 % eli 4 mrd. markkaa ja ulkomaisten 46 % eli 3,3 mrd. markkaa. Yrityspankki Skopin luottotappioista 20 % aiheutui kiinteistöalan yrityksistä, jotka sijaitsivat EU-maissa tai Pohjois-Amerikassa. Itäeurooppalaisista rahoitus- ja vakuutustoimintaa harjoittavista yrityksistä kertyi pankille 522 milj. markan luottotappiot eli 7 % kaikista luottotappioista. Ulkomaiset luottotappiot olivat lähes kokonaan peräisin EU-maista, Pohjois-Amerikasta ja Itä-Euroopasta.

Lähes 70 % pankin kotimaisista luottotappioista on peräisin Uudenmaan läänistä. Maantieteellisen keskittymisen lisäksi luottotappiot keskittyvät myös kolmelle toimialalle. Skopin kotimaisista luottotappioista yli puolet tuli Uudenmaan läänissä toimineiden kiinteistöalan, kaupan sekä rahoitus- ja vakuutustoimintaa harjoittavien yritysten luottotappioista.

Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal-Sillan luottotappioista neljäsosa rakennusyrityksistä

Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal-Silta kirjasi vuosina 1991-1999 luottotappiota yhteensä 2,6 mrd. markkaa. Neljäsosa luottotappioista on peräisin rakennusyrityksistä. Rahoitus- ja vakuutustoimintaa harjoittavat yritykset aiheuttivat puolestaan 14 % kaikista luottotappioista. Arsenal-Sillan ongelmallisina toimialoina voidaan pitää myös kiinteistöalaa ja kauppaa; näiden kummankin alan luottotappiot olivat 12 % kaikista luottotappioista.

Lähes kaikki omaisuu denhoitoyhtiön luottotappiot ovat peräisin kotimaassa sijaitsevista yrityksistä. Ainoastaan 5 % eli 120 miljoonaa markkaa kaikista

luottotappioista oli peräisin ulkomailla toimivilta yrityksiltä. Suomessa ongelmasiakkaita ovat keskittyneet Uudenmaan läänin. Yli puolet Arsenal-Sillan luottotappioista eli 1,3 mrd. markkaa on kertynyt Uudenmaan läänissä toimivista yrityksistä. Hämeen läänistä luottotappioita on kertynyt 271 milj. markkaa eli 11 % yhtiön luottotappioista.

Taulukko 1. Luottotappiot 1991 - 1999 (milj. mk)

Taulukko 2. Luottotappiot toimialoittain 1991 - 1999 (milj. mk)

Lisätietoja antaa

pankkitarkastaja Jaana Rantama, puh. (09) 183 51.

Julkisen pankkituki 40 mrd. markkaa

Julkista pankkitukea myönnettiin vuosina 1991–1999 bruttomääräisesti yhteensä 97 mrd. markkaa. Koska palautuksia on kertynyt yhteensä 57 mrd. markkaa, julkisen pankkituen määrä oli vuoden 1999 lopussa nettomääräisesti 40 mrd. markkaa. Tästä maksetun tuen osuus oli 39 mrd. markkaa ja takausten 1 mrd. markkaa.

Julkisen pankkituen palautuksia ovat olleet mm. Suomen Säästöpankki-SSP:n liiketoiminnan peruskauppahinta, säästöpankkien vakuusrahaston tukilainan takaisinmaksu, SSP:n oman pääoman palautus, ns. erillisseurantaerien kauppahinta, SSP:n liikkeeseen laskeman vastuudebentuurilainan takaisinmaksu sekä palautus Arsenalin osakepääoman pienentämisestä. Lisäksi takauksia on pienennetty. Valtion pääomasijoitus vuodelta 1992 on myös saatu takaisin lähes kokonaan.

Julkista pankkitukea ovat saaneet

- Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-Silta Oy, selvitystilassa, (Siltapankki Oy, STS-Pankki Oy)
- Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy (Suomen Säästöpankki – SSP Oy) ja
- Yrityspankki Skop Oyj, selvitystilassa, (Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki, SKOP).

Viimeinen selvitys luottotappioista

Rahoitustarkastus on laatinut selvityksen pankkitukea saaneiden pankkien/yhteisöjen luottotappioista vuosina 1991-1999. Selvitys perustuu Rahoitustarkastuksesta annetun lain pykälään 19a, jonka mukaan Rahoitustarkastuksen on pankkituen myöntämisessä noudatettavien periaatteiden toteuttamiseksi koottava ja pidettävä julkisesti saatavilla tiedot luottotappioista, joista pankkituen tarve aiheutuu.

Tämä vuodesta 1991 vuoden 1999 loppuun ulottuva yhteenveto on toistaiseksi viimeinen Rahoitustarkastuksessa laadittava selvitys. Pankkitukea saaneiden

pankkien ja yhteisöjen ei odoteta enää juurikaan kirjaavan luottotappiota, joten odotettavissa on lähinnä palautuksia ja peruutuksia. Lisäksi kolmesta pankkitukea saaneesta pankista ja yhteisöstä kaksi, Yrittäjäpankki Skop ja Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal-Silta, on jo selvitystilassa.

Luottotappiorekisterin tiedot ovat nähtävissä Rahoitustarkastuksessa. Rekisterin tiedot sekä yhteenveto luottotappioiden alueellisesta ja toimialoittaisesta jakautumisesta on saatavissa myös [Rahoitustarkastuksen Internet-kotisivuilta](#).

PANKKIPALVELUIDEN TARJOAMINEN INTERNETISSÄ RISKIENHALLINNAN JA TIETOTURVALLISUUDEN NÄKÖKULMASTA

Suomi on jo pitkään ollut verkkopankkiasioinnin edelläkävijämaa. Erityisesti Internet on yleistynyt merkittäväksi pankkipalveluiden jakelukanavaksi. Internetin käytön lisääntyminen ja palveluiden monipuolistuminen asettavat suuria haasteita sekä palvelun tarjoajille että rahoitusmarkkinoita valvoville viranomaisille.

Verkkopankkitoimintaan sovelletaan Suomessa samoja lakeja sekä Rahoitustarkastuksen (Rata) ohjeita ja määräyksiä kuin muuhunkin rahoitusalan toimintaan. Uudet tekniikat ja palvelut tuovat kuitenkin mukanaan uudentyyppisiä riskejä, jotka palvelun tarjoajan on tunnistettava, arvioitava ja hallittava. Riskienhallinnassa erityisen tärkeää on tuotettujen palvelujen ja käytettyjen tekniikoiden turvallisuus. Muita pohdittavia asioita ovat muun muassa sähköinen sopiminen, asiakkaan luotettava tunnistaminen sekä rahanpesun estäminen tietoverkossa.

Verkkopankkitoiminta tuo paljon etuja mutta myös uhkakuvia

Internet ei ole pelkästään teknologia-ilmio, vaan se vaikuttaa syvästi myös organisaatioiden toimintamalleihin. Internet voidaan nähdä myös kokonaan uudenlaisen liiketoiminnan mahdollistavana resurssina. Toisaalta uusi tekniikka kiristää kilpailua. Tietoverkkojen kautta on periaatteessa kenen tahansa missä päin maailmaa tahansa helppoa tarjota pankkipalveluita.

Pankin näkökulmasta Internetissä tarjottavat palvelut tehostavat toimintaa. Asiakkaat ostavat itse pankkiasioidensa hoitoon tarvittavat laitteet ja ohjelmat. Samalla pankki voi vähentää konttoreidensa määrää, kun asiointi konttoreissa vähenee. Lisäksi Internetin kautta saavutetaan helposti laaja asiakaskunta sekä kotimaassa että oman maan rajojen ulkopuolella.

Verkkopalveluita käyttävän asiakkaan palvelut paranevat, sillä palvelut ovat käytettävissä vuorokauden ympäri - ajasta ja paikasta riippumatta. Toisaalta pankkien pitäisi palvella niitäkin asiakkaita, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää uutta tekniikkaa.

Rahoitusalaan katsotaan, että ilman uusimman tekniikan hyödyntämistä markkinaosuuksia menetetään kilpailijoille. Markkinaosuuksien uusjaosta

esimerkkinä ovat arvopaperikaupankäynnin osittainen siirtyminen Internetiin ja alalle tulleet uudet Internet-välittäjät. On myös esitetty, että asunto- ym. luotot haetaan jatkossa ulkomaisista suurista pankeista, jotka tarjoavat edullisia luottoja, ja että päivittäiset pankkiasiat hoidetaan tulevaisuudessa pelkästään verkkopankkien kautta. Toisaalta pankkitoiminnassa on kuitenkin pitkälti kyse luottamuksesta ja palvelun tarjoajan tuttuudesta. Suomalaisilla pankeilla on näin etulyöntiasema esimerkiksi luottojen tarjoamisessa suomalaisille asiakkaille.

Verkkopankkitoiminnan riskit tulisi selvittää ja arvioida ja niitä tulisi rajoittaa

Verkkopankkitoimintaan liittyy monenlaisia riskejä ja uhkia. Riskit voidaan karkeasti jakaa liiketoimintariskeihin, oikeudellisiin riskeihin sekä järjestelmien toimintaan ja tekniikkaan liittyviin riskeihin.

Rata pitää tärkeänä, että valvottavan Internet-palveluihin ja -järjestelmiin liittyvä riskienhallinta ja muu sisäinen valvonta on riittävän korkeatasoista-suhteessa toiminnan luonteeseen ja laajuuteen. Kun uusia palveluita otetaan käyttöön tai aiemmissa tehdään muutoksia, on palveluihin liittyvät riskit selvítettävä ja arvioitava ja niitä on rajoitettava. Rata suosittelee, että sen valvottavat esittävät Ratalle hyvissä ajoin etukäteen merkittävät uudet Internet-palvelunsa ja niissä tehdyt muutokset.

Liiketoimintariskit – asiakkaat siirtyvät käyttämään kehittyneempiä palveluita

Jos uutta tekniikkaa ei osata itse hyödyntää, uudet, pelkästään tietoverkossa toimivat kilpailijat voivat viedä perinteisiltä toimijoilta markkinaosuuksia. Uusien toimijoiden etuna on kevyempi kustannusrakenne sekä se, että ne voivat panostaa kaikkein tuottavimpiin asiakasryhmiin. Kilpailu kaikkein kannattavimmista asiakasryhmistä voi jatkossa olla kovaa, erityisesti kun näille ryhmille tarjotaan teknisesti edistyneitä palvelun käyttötapoja. Uhkana voi olla myös se, että palvelun tuottaja on panostanut sellaiseen tekniikkaan ja palveluihin, joita asiakkaat eivät syystä tai toisesta käytäkään.

Oikeudelliset riskit – minkä maan lainsäädäntöä sovelletaan?

Verkkopankkitoimintaan, sähköiseen rahaan ja sähköisiin allekirjoituksiin liittyvä lainsäädäntö ja viranomais määräykset ovat vasta kehitteillä tai puuttuvat kokonaan. Joissakin ongelmatilanteissa voidaan joutua oikeudellisiin kiistoihin juuri lainsäädännön kehittymättömyyden takia. Internet-palveluiden tarjoajat ja käyttäjät voivat olla missä päin maailmaa tahansa. Lainsäädäntö vaihtelee maittain eikä aina ole välttämättä edes selvää, minkä maan lainsäädäntöä sovelletaan. Lisäksi vahinkotilanteissa voi syntyä erimielisyyttä asiakkaan ja pankin vastuunjaosta. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi arvopaperitoimeksiannon viivästyminen palvelun ongelmien takia tai tietokantoihin syötettyjen tietojen tai varojen menetys järjestelmän tietoturvaluutteiden vuoksi.

Järjestelmien toimintaan ja tekniikkaan liittyvät riskit – palvelukatkokset, toimintavirheet, turvallisuusaukot

Valitut tekniset ratkaisut vanhentuvat usein odotettua nopeammin. Keskenikäisten tekniikoiden liian nopeasta käyttöönotosta voi syntyä toimintavirheitä, palvelukatkoksia ja jopa turvallisuusaukkoja palvelun tarjoajan järjestelmiin. Tästä voi seurata tietokantoihin syötettyjen tietojen ja varojen menetyksiä, joka saattaa vähentää asiakkaiden luottamusta pankkia kohtaan. Liiallinen sitoutuminen yhteen laite- ja ohjelmistotoimittajaan on myös riski, jos laitetoimittaja joutuu vaikeuksiin.

Monimutkaiset tekniikat lisäävät vikojen mahdollisuuksia ja saattavat siten aiheuttaa katkoksia palveluihin. Jos käytettyjä tekniikoita ei tunneta kunnolla, voi myös syntyä tietoturvallisuusongelmia, esimerkiksi asiakastietojen paljastuminen sivullisille.

Kuinka turvallinen internet oikeastaan on?

Internet-palvelujen tarjoaja ottaa riskin, että sen palveluita saatetaan käyttää väärin. Tietojärjestelmiin ehkä yritetään murtautua tai palvelujen käyttöä yritetään tahallisesti estää. Avoimeen tietoverkkoon liittyminen edellyttääkin tietojärjestelmien sekä niiden tietoturvallisuuden jatkuvaa arviointia ja kehittämistä sekä riittävää suojautumista.

Tiedonsiirtoon Internetissä pätevät tietoturvallisuuden yleiset vaatimukset: siirrettävän tiedon muuttumattomuus (eheysvaatimus), tiedon luottamuksellisuus (tieto ei paljastu sivullisille) ja käytettävyyys (tieto on saatavissa oikeaan aikaan siihen oikeutetulle). Lisäksi on tärkeää, että keskenään kommunikoivat osapuolet tunnistetaan luotettavasti ja että tehdyt tapahtumat ovat kiistämättömiä.

Internetin turvallisuuteen on kehitetty erilaisia turvatekniikoita, mutta mitään yhtenäistä kaikkia tarpeet täyttävää turvatekniikkaa ei ole olemassa. Koska turvatekniikat kehittyvät nopeasti ja toisaalta myös väärinkäytökset Internetissä lisääntyvät koko ajan, tulee valvottavan olla koko ajan selvillä uusien turvatekniikoiden käyttömahdollisuuksista erilaisten väärinkäytösten estämiseksi.

Verkkopankkipalvelujen käytön turvallisuus perustuu yleensä asiakkaan tunnistamiseen käyttäjätunnuksen ja salasanan (tai tunnusluvun) avulla sekä käyttäjän työaseman ja pankin palvelimen välisen tietoliikenteen salaamiseen ns. SSL-tekniikalla. Palvelun käytön turvallisuutta lisää, jos tunnusluku vaihtuu joka kerta, kun palvelua käytetään. Turvallisuus paranee edelleen, jos asiakkaan toimenpiteet pitää vahvistaa erikseen pyydetyllä vahvistustunnuksella.

Avoimessa Internet-verkossa pelkkä käyttäjätunnusten ja salasanojen käyttäminen ei takaa palvelun turvallisuutta, vaan lisäksi tarvitaan muita turvallisuutta lisääviä menetelmiä. Tällaisia menetelmiä voivat ovat siirrettävän tiedon salaaminen, varmenteiden käyttö ja sähköiset allekirjoitukset. Tällä hetkellä yleisesti käytössä olevalla SSL-yhteyshäytännöllä suojataan asiakkaan mikrotietokoneessa toimivan WWW-selaimen ja pankin WWW-palvelimen välinen viestiliikenne. Edellytyksenä on, että asiakkaan käyttämä WWW-selainohjelma mahdollistaa SSL-tekniikan käyttämisen. SSL-tekniikkaa pidetään nykyään 1) riittävän turvallisena ainakin silloin, kun käytettävän salakirjoitusavaimen pituus on vähintäänkin 128 bittiä. Tilanne voi kuitenkin muuttua tulevaisuudessa, kun tietokoneiden laskentakapasiteetti ja siten salausten menetelmien murtamiskyky kehittyvät.

1) Tilanne artikkelin kirjoitushetkellä elokuussa 2000.

Palvelun käyttäjille kerrottava tietoturvallisuusriskeistä

Palvelun käyttäjien tietämys Internetin tietoturvallisuuden riittävydestä saattaa olla heikko. Palvelun tarjoajan tulisi siksi kertoa käyttäjille Internetiin liittyvistä tietoturvallisuusriskeistä. Käyttäjille tulisi antaa käytännön ohjeita siitä, millä tavoin on toimittava, jotta palvelun käyttö olisi turvallista. Palvelun käyttäjien mahdollinen kokemattomuus verkkopalveluiden käyttäjinä tulisi myös ottaa huomioon.

Sähköisen välineen käyttö ei saa vaikeuttaa asiakkaan tiedonsaantia. Jos esimerkiksi

palvelun tarjoajan ja tämän asiakkaan välisessä tiedonvaihdossa siirrytään paperimuotoisesta tietojen vaihdosta viestintään sähköpostin kautta, on palvelun tarjoajan tuotava selvästi esiin viestintätavan muutos. Vastaanotetulla sähköpostiviestillä ei välttämättä ole samaa huomiovaikutusta kuin vastaanotetulla kirjeellä. Lisäksi tulee ottaa huomioon se, että sähköpostiviestit saattavat paljastua ulkopuoliselle. Salassapitovelvollisuus ei kuitenkaan estä sähköpostin käyttöä asiakastietojen välityksessä ainakaan silloin, kun siihen on asiakkaan suostumus.

Valvottava vastaa myös ulkoistamistaan Internet-palveluista

Jos valvottava ulkoistaa Internet-palveluiden tarjoamiseen liittyviä toimintoja, valvottava vastaa viime kädessä myös ulkoistamistaan palveluista. On tärkeää, että ulkoistamiseen liittyvissä palvelusopimuksissa otetaan huomioon myös tietoturvallisuuteen liittyvät näkökohdat ja Ratan oikeus tarkastaa myös ulkoistettuja palveluita.

Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Markku Koponen, puhelin (09) 183 51.

Mitä tarkoitetaan verkkopankkipalveluilla?

Verkkopankkipalvelulla tarkoitetaan pankin tai yleisemmin rahoituslaitoksen tarjoamaa palvelua, joka mahdollistaa pankkiasioiden hoitamisen sekä muiden rahoituspalveluiden käyttämisen tietoverkkojen välityksellä tai langatonta tiedonsiirtoa käyttäen. Tiedonsiirtokanavana käytetään yleisimmin Internetiä. Verkkopankista käytetään usein myös nimitystä nettipankki, Internet-pankki, vepipankki tai Internet-konttori.

Verkkopankilla tarkoitetaan yleensä

- niiden laitteiden, ohjelmistojen, tietovarastojen ja toimintojen kokonaisuutta, joilla verkkopankkipalvelu toimii
- pelkästään verkossa toimivan pankin organisaation ja tarjottujen palveluiden muodostamaa kokonaisuutta.

Verkkopankin asiakas käyttää pankki- tai muita rahoituspalveluita Internetin välityksellä. On myös mahdollista, että rahoituslaitos toimii pelkästään Internet-verkossa ilman fyysisiä konttoreita 2). Suomessa ei tällaisia verkkopankkeja vielä ole. Tällainenkin verkkopankki tarvitsee Suomessa toimiluvan. Toisaalta palveluja saatetaan tarjota maan rajojen ulkopuolelta, jolloin palveluntarjoaja ei ole Ratan valvottava.

2) Suomalaisella luottolaitoksella tulee kuitenkin luottolaitoslain 25 §:n mukaan olla yksi kiinteä toimipaikka.

Pankit ovat viime vuosina kehittäneet perinteisen peruspankkitoiminnan rinnalle uusia palveluja, joiden saatavuus on perustunut tietoverkkojen ja näistä lähinnä Internet-verkon laajaan hyödyntämiseen. Uudet palvelut eivät tarkemmin sanoen ole niinkään uusia, vaan vanhojen palvelujen verkkoversioita.

Keskeiset pankkipalvelut

Tyypillisiä pankkituotteita ovat erilaiset tiliin liittyvät palvelut, luotto sekä arvopapereiden myynti, osto ja merkintä. Pankit tarjoavat näitä tuotteita paitsi perinteisinä konttoripalveluina myös verkkopankkipalveluina. Alla on esitetty tuotekohtaisesti verkkopalvelujen keskeisiä eroja perinteisiin pankkipalveluihin verrattuna. Osa näistä eroista soveltuu kaikkiin pankkituotteisiin.

Tilipalvelut

- Asiakkaan on tehtävä sopimus sekä Internet-operaattorin että pankin kanssa voidakseen käyttää verkkopankkipalveluita.
- Tilisopimus voidaan tehdä verkon kautta.
- Pankkipalveluja käyttävän asiakkaan tunnistus tapahtuu tunnuksen ja salasanojen avulla
- Asiakas hoitaa maksunsa itse ilman pankin henkilökunnan apua.
- Talletustilin omistaja ja se kenellä on tilin käyttöoikeus voi seurata tilinsä saldoa suoraan omalta päätteeltään.

Luotonanto

- Asiakkaan on omatoimisesti otettava selkoa olennaisista asioista ja sopimusehdoista.
- Asiakas täyttää ja lähettää keskeiset sopimusdokumentit sähköisesti.
- Luottihakemuksen käsittely voidaan automatisoida pitkälle.

Arvopaperit

- Toimeksiantojen välitys tapahtuu koneellisesti ilman perinteistä pankkivirkailijan käsittelyä, mikä asettaa entistä suuremman vastuun toimeksiantajalle toimeksiannon muodosta ja kohteesta.
- Verkon kautta tapahtuva kaupankäynti on nopeaa ja antaa mahdollisuuden aktiiviseen kaupankäyntiin.

Sopimusasiakirjat

Sähköisen asiakirjan katsotaan täyttävän paperidokumentin funktiot, ellei asiakirjan lakisääteisistä muotovaatimuksista muuta johdu (esim. kiinteistökauppa, panttaus jne.). Sähköisten sopimusten tietoturvallisuus paranee varmennetun sähköisen allekirjoituksen yleistyessä.

Paperiasiakirjan ja sähköisen asiakirjan keskeisiä eroja ovat mm. seuraavat:

- Verkon kautta tehtäville sopimuksille ei yleensä ole asetettu muotovaatimuksia.
- Sähköisen allekirjoituksen katsotaan täyttävän perinteisen allekirjoituksen funktiot.
- Palvelun tarjoajalla on korostunut tiedonantovelvollisuus. Kaikki palvelun

ehdot tulee ottaa osaksi sopimusdokumenttia.

- Sopimusehdot ovat korostuneen vakioehtoisia eli kaikissa sopimussuhteissa noudatetaan samansisältöisiä ennakolta neuvoteltuja sopimusehtoja.

Vaikka kehitys on kulkemassa enenevässä määrin kohti verkkopankkipalveluita, perinteisistäkin pankkipalveluista ei voida kokonaan luopua. Kaikki asiakkaat eivät nimittäin koskaan tule siirtymään Internet-verkossa olevien pankkipalveluiden käyttäjiksi.

Lisätietoja antavat
pankkitarkastaja Harri Hirvi ja lakimies Pia-Liisa Sinisalo, puhelin (09) 183 51.

Euroopan komissiolta tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille

PÖRSSIYHTIÖIDEN LAADITTAVA KONSERNITILINPÄÄTÖKSENSÄ IAS-SUOSITUKSIA NOUDATTAEN VIIMEISTÄÄN VUODESTA 2005 ALKAEN

Euroopan komission aikoo ennen vuoden 2000 loppua tehdä muodollisen ehdotuksen, jossa kaikkia EU:n pörssiyrityksiä vaaditaan laatimaan konsolidoidut tilinpäätöksensä samojen tilinpäätösnormien mukaisesti eli soveltamalla IAS-suosituksia (International Accounting Standards). Komission 13. kesäkuuta antaman tiedonannon 1) mukaan vaatimus tulee voimaan viimeistään vuodesta 2005 alkaen.

Vaatimus koskee kaikkia säännellyille markkinoille ²⁾ listautuneita yhtiöitä, joita arvioidaan EU:ssa olevan 6.700. Vuoteen 2007 mennessä vaatimus laajentuisi koskemaan kaikkia tarjousesitteen laativia yrityksiä. EU:n jäsenvaltiot voivat lisäksi laajentaa IAS-suositusten soveltamisen koskemaan myös pörssiin listautumattomia yrityksiä, rahoituslaitoksia ja vakuutusyhtiöitä. IAS-suositusten soveltaminen rahoituslaitosten ja vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksissä edistäisi alakohtaista vertailtavuutta ja lisäksi tehokkaan valvonnan edellytyksiä.

IAS-suositusten käyttövaatimus koskee vain konsernitilinpäätöksiä. Jäsenvaltioiden tulee kuitenkin kannustaa suositusten käyttöä ja jopa vaatia suosituksia käytettäväksi myös muissa tilinpäätöksissä kuin konsernitilinpäätöksissä aina, kun se vain on mahdollista.

1) Tiedonanto on luettavissa Internetissä osoitteessa http://europa.eu.int/eur-lex/fi/com/pdf/2000/com2000_0359fi01.pdf

2) Sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla annetun direktiivin (92/22/ETY) 1 artiklan 13 kohdassa tarkoitetut säännellyt markkinat.

IAS-suositusten käyttöönoton edellyttämät järjestelyt

IAS-suosituksia kehittää ja ylläpitää yksityinen IASC-järjestö ³⁾. Tämänkaltaiselle yksityiselle järjestölle ei ole mahdollista siirtää kansallista lainsäädäntövaltaa. Jotta suositusten lakisääteinen valvonta tulisi mahdolliseksi, IAS-suosituksille on luotava EU:n puitteissa hyväksyntämekanismi, jonka keskeisenä tehtävänä olisi varmistaa, että suositukset eivät ole ristiriidassa EU:n tilinpäätösdirektiivien kanssa.

Hyväksyntämekanismiin on tässä vaiheessa nähty koostuvan kahdesta tasosta: poliittisesta ja teknisestä. Komissio laatii myöhemmin tänä vuonna ehdotuksen mekanismin rakenteeksi. Ehdotuksessa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota mekanismin oikeudelliseen asemaan, toimivaltuuksiin, koostumukseen ja arvopaperialan sääntelyviranomaisten mahdolliseen osallistumiseen mekanismiin. Komission mukaan on edelleen selvitettävä, onko erityinen IAS-suositusten täytäntöönpanon ohjaus tarpeen. Ohjauksella varmistettaisiin, että suosituksia sovelletaan yhtenäisesti ja johdonmukaisesti. Komissio on tiedonannossaan korostanut kansallisten normien antajien ja erityisesti arvopaperimarkkinoiden valvojen välisen koordinoinnin tarvetta.

IAS-suositusten täytäntöönpano koostuu komission mielestä seuraavista osista: 1) selkeät tilinpäätösnormit, 2) ajankohtaiset tulkinnat ja toimeenpanon ohjaus, 3) lakisääteinen tilintarkastus, 4) valvontaviranomaisten valvonta sekä 5) tehokkaat sanktiot. Komissio tulee laatimaan suosituksen lakisääteisen tilintarkastuksen laadunvarmistuksesta. Koska arvopaperialan valvontaviranomaiset ovat ratkaisevassa asemassa varmistettaessa, että pörssiyhtiöt noudattavat tilinpäätösraportoinnille asetettuja vaatimuksia, komissio toivoo FESCO:n (Forum of European Securities Commissions) kehittävän ja toimeenpanevan yhteisen täytäntöönpanon valvontamallin.

3) Katso esim. artikkelia "Pörssiyhtiöiden tilinpäätösten kansainvälinen vertailukelpoisuus", [Rata tiedottaa 1/2000](#).

Aikataulu ja siirtymäkaudet

Komissio antaa ehdotuksensa ennen vuoden 2000 loppua.

Säännöksiin sisällyttämiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pörssiyhtiöiden uusiin sääntöihin sopeutumiselle tulee siirtymäaika. Siirtymäaika alkaa alustavan säädösehdotuksen täytäntöönpanopäivästä ja päättyy, kun pörssiyhtiöiden edellytetään viimeistään vuodesta 2005 alkaen laativan konsernitilinpäätöksensä IAS-suositusten mukaisesti. Siirtymäkauden aikana jäsenvaltiot voivat päättää, missä laajuudessa erilaiset yhtiöt, kuten esimerkiksi pörssiyhtiöt ja muut kuin pörssiyhtiöt, saavat soveltaa tai joutuvat soveltamaan IAS-suosituksia. Jäsenvaltiot voivat myös sallia US GAAP -sääntöjen soveltamisen koko siirtymäkauden ajan tai osan siirtymäkautta.

Komissio tekee ehdotukset EU:n tilinpäätösdirektiivien nykyaikaistamisesta ennen vuoden 2001 loppua.

IAS-suositusten asema kansainvälisten pörssiyhtiöiden tilinpäätöksissä

Arvopaperimarkkinavalvojen kansainvälisen yhteistyöjärjestön IOSCON (International Organization of Securities Commissions) tekninen komitea ilmoitti toukokuussa 2000 saaneensa päätökseen IAS-suosituksia arvioivan projektinsa. Projektin suosituksesta IOSCON vuosikokous antoi Sydneyssä 25.5.2000 julkilausuman 4), jossa järjestön jäsenille suositeltiin IAS-standardien käytön hyväksymistä useaa maata koskevissa arvopaperien tarjoamisessa ja listauksissa. Vaikka järjestö esittikin tiettyjä edellytyksiä IAS-suositusten hyväksymiselle näissä tarjouksissa ja listauksissa, kuten täsmätylaskelmien ja tiettyjen lisätietojen esittämistä, julkilausuman voidaan kuitenkin osaltaan katsoa vahvistaneen IAS-suositusten asemaa myös EU:n ulkopuolella.

4) Päättölauselma on luettavissa internetissä osoitteessa <http://www.iosco.org/iosco.html>.

Lisätietoja antavat
toimistopäällikkö Paula Launiainen ja pankkitarkastaja Marketta Andersen, puhelin
(09) 183 51.

FATF JULKISTI 15 MAATA, JOIDEN RAHANPESUN VASTAISET TOIMENPITEET EIVÄT OLE RIITTÄVIÄ

Rata ja VVV kehottavat valvottaviaan varovaisuuteen

Rata ja Vakuutusvalvontavirasto (VVV) kehottavat valvottaviaan varovaisuuteen toiminnassaan, joka liittyy maihin, joissa rahanpesun vastaiset toimet ja lainsäädäntö eivät ole riittävät. Tällaisia maita ovat mm. rahanpesun vastaisen toiminnan kansainvälisen työryhmän FATFin vuosiraportissa mainitut valtiot ja alueet, joiden lainsäädäntö ja rahanpesun vastaiset toimet eivät vastaa FATFin suosituksia (ns. non-cooperative countries or territories). FATF on kehottanut näitä maita pikaisesti kehittämään sekä lainsäädäntöään että rahanpesun torjuntajärjestelmäänsä.

Samalla kun FATF julkisti vuosiraportissaan valtioiden nimet, se otti käyttöön suosituksensa nro 21, jonka mukaan "Rahoituslaitosten tulee kiinnittää erityistä huomiota liikesuhteisiinsa sekä transaktioihin, joissa osallisena ovat henkilöt, yritykset, luotto- ja rahoituslaitokset tai vakuutusyhtiöt ja -laitokset sellaista valtioista, jotka eivät noudata FATFin suosituksia. Jos liiketapahtumilla ei ole selkeää taloudellista tai lainmukaista tarkoitusta, liiketapahtumien tausta ja tarkoitus tulee selvittää niin pitkälle kuin mahdollista ja havainnot tulee dokumentoida siten, että ne voidaan luovuttaa valvojille, tilintarkastajille tai esitutkintaviranomaisille" ¹⁾.

1) Epävirallinen käännös.

Missä maissa on havaittu rahanpesun torjunnassa puutteita?

FATF on havainnut vakavia puutteita rahanpesun torjunnassa seuraavissa valtioissa: Bahama, Caymansaaret, Cookinsaaret, Dominica (Commonwealth of Dominica), Filippiinit, Israel, Libanon, Liechtenstein, Marshallinsaaret, Nauru, Niuesaari, Panama, Venäjä, Saint Kitts ja Nevis, sekä Saint Vincent ja Grenadiinit.

Arvioidessaan näiden valtioiden rahanpesun torjuntajärjestelmää, FATF kiinnitti huomion mm. seuraaviin seikkoihin, jotka ovat myös sen arviointikriteereitä:

- Rahoitus- tai vakuutustoiminnan sääntely ja valvonta ovat riittämättömiä ja tehottomia. Puutteita on toimilupamenettelyssä, omistajien selvittämisessä sekä omistajien ja johdon kelpoisuuden arvioimisessa.
- Asiakkaiden tunnistamisvaatimukset ovat vajavaiset (esim. anonyymit tilit, liikesuhteen aloittaminen erilaisten välimiesten toimesta, ei velvollisuutta tunnistaa todellista edunsaajaa).
- Yhtiöiden rekisteröimisessä tai perustamisessa ei ole avoimuutta.
- Pankkisalaisuus tai salassapitomääräykset estävät viranomaisten tiedonsaantia.

- Epäilyttävien tapausten ilmoitusjärjestelmä on puutteellinen.
- Rahanpesua selvittävien ja tutkivien viranomaisten valtuudet tai resurssit ovat riittämättömät.
- Kansainvälinen yhteistyö ja tietojenvaihto on puutteellista.
- Rahanpesun kriminalisointi, varojen takavarikointi, kansainvälinen oikeusapu sekä veronkierto- että rikostapauksissa vaativat kehittämistä.

Yksityiskohtaisemmat tiedot kunkin valtion puutteista ja arviointikriteereistä ovat FATFin vuosiraportissa <http://www.oecd.org/fatf/>.

Lisätietoja antaa
pankkitarkastaja Tuija Nevalainen, puhelin (09) 183 51.

Mikä on FATF?

Financial Action Task Force eli FATF on hallitusten välinen kansainvälinen rahanpesun vastainen työryhmä, joka perustettiin G7-maiden huippukokouksessa vuonna 1989.

FATFilla on 31 jäsentä (29 valtiota ja 2 kansainvälistä järjestöä): Alankomaat, Argentiina, Australia, Belgia, Brasilia, Espanja, Hongkong, Irlanti, Islanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Japani, Kanada, Kreikka, Luxemburg, Meksiko, Norja, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, Singapore, Suomi, Sveitsi, Tanska, Turkki, Yhdysvallat, Uusi-Seelanti sekä Euroopan komissio ja Persianlahden yhteistyöneuvosto.

FATFin työhön osallistuvat jäsenmaiden lainsäädäntö-, täytäntöönpano- sekä valvontaviranomaisten edustajat. FATFin 40 suositusta on julkaistu vuonna 1990 ja niitä on uudistettu vuosina 1996 ja 1999. FATFin jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan näitä suosituksia, joita pidetään yleisesti myös ei-jäsenmaissa rahanpesun vastaisen toiminnan ja lainsäädännön mallistandardeina.

FATFin toiminnan painoalueita ovat

- rahanpesun vastaisen maailmanlaajuisen yhteistyön kehittäminen
- 40 suosituksen täytäntöönpanon ja noudattamisen seuranta säännöllisten maa-arvioiden avulla
- rahanpesutrendien ja ilmiöiden sekä niiden vastatoimien seuranta ja raportointi.

TAPAHTUMAKATSAUS

NIMITYS RAHOITUSTARKASTUKSESSA

Oikeustieteiden kandidaatti Jarmo Parkkonen on nimitetty pääomamarkkinaosaston markkinatoimiston toimistopäälliköksi 1.9.2000 alkaen. Parkkonen on ollut Rahoitustarkastuksen (Rata) ja sen edeltäjän pankkitarkastusviraston palveluksessa vuodesta 1992. Hän on toiminut viimeksi sääntelytoimiston vt. toimistopäällikkönä.

KANSAINVÄLISTEN FINANSSIPAKOTTEIDEN NOUDATTAMISEN VALVONTA RATAN VALVOMISSA YHTEISÖISSÄ

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvien YK:n ja EU:n finanssipakotteiden noudattamisen valvonnasta kantaa Suomessa päävastuun ulkoasiainministeriö (UM).

Ulkoasiainministeriöllä on EU:n ministerineuvoston antamien finanssipakotteita koskevien asetusten nojalla valtuudet saada Ratan valvonnassa olevilta yhteisöiltä salassapitovelvollisuuden alaisia tietoja, jotka ovat tarpeen pakoteasetusten noudattamisen varmistamiseksi. Rata voi tarvittaessa välittää pakotteita koskevia ulkoasiainministeriön tietopyyntöjä valvottaville yhteisöille.

Lisätietoja finanssipakotteista löytyy UM:n Internet-kotisivuilta (<http://formin.finland.fi>). Pakotelista

Lisätietoja antaa
lakimies Tuomo Malin puh. (09) 183 51.

INTERNET VOI OLLA OSAKEANNEISSA JA -MYYNNEISSÄ AINOA MERKINTÄKANAVA

Rata on tarkentanut kantaansa Internetin käytöstä merkintäkanavana. Aikaisemmasta kannastaan poiketen Rata katsoo, että Internet voi olla osakeanneissa ja -myynneissä ainoa merkintäkanava. Edellytyksenä on, että merkintäpaikka huolehtii merkintäjärjestelmän käyttövarmuudesta ja riittävästä kapasiteetista sekä merkitsijöiden luotettavasta tunnistamisesta.

Jos osakeanti tai -myynti toteutetaan ainoastaan Internetin kautta, sijoittajalla on oltava tosiasiallinen mahdollisuus merkitä tarjottavia osakkeita. Tosiasiallista mahdollisuutta merkintään arvioidaan aina kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Listalleotto- tai tarjousesitteen tulee olla sijoittajien saatavilla aina myös paperimuodossa.

Lisätietoja antavat
markkinavalvoja Pirkko Malinen, markkinavalvoja Paula Kirppu ja markkinavalvoja
Elisa Heinonen, puh. (09) 183 51.

EUROOPAN KOMISSIOLTA SUOSITUS PANKKIEN JA MUIDEN RAHOITUSLAITOSTEN TILINPÄÄTÖKSESSÄ RAHOITUSINSTRUMENTEISTA ANNETTAVISTA LISÄTIEDOISTA

Euroopan komissio antoi kesäkuussa suosituksen ¹⁾, jossa se esittää näkemyksensä siitä, mitä lisätietoja luottolaitosten ja muiden rahoituslaitosten tulee sisällyttää tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen rahoitusinstrumenteista, riskienhallinnasta ja riskiasemasta. Suositus täydentää luottolaitosten tilinpäätöksestä ja konsolidoidusta tilinpäätöksestä annettua direktiiviä 86/635/ETY.

Lisätiedot on annettava ensimmäisen kerran 1.1.2001 alkavan tilikauden tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ja/tai liitetiedoissa. Komissio edellyttää, että jäsenvaltiot edistävät suosituksen soveltamista. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle, mihin toimenpiteisiin suosituksen soveltamiseksi on ryhdytty.

Rahoitustarkastuksen rahoitusinstrumentteja koskevan kannanoton ²⁾ sisältö vastaa pääosin komission suositusta. Rata arvio myöhemmin tämän syksyn aikana, vaatiiko suositus kannanoton muuttamista.

1) Suositus on luettavissa Internetissä.

2) Kannanotto on luettavissa Internetissä

Lisätietoja antavat
toimistopäällikkö Paula Launiainen ja pankkitarkastaja Marketta Andersen, puhelin
(09) 183 51.

EPÄILY KURSSIN VÄÄRISTÄMISESTÄ ANNETTU POLIISILLE ESITUTKINTAAN

Rata on antanut poliisille esitutkintaan epäillyn kurssin vääristämistapauksen. Tutkintapyyntö koskee YIT-Yhtymä Oyj:n osakkeella tehtyjä kauppvoja.

Huomautus:

Yhtiöllä itsellään ei ole välttämättä mitään osuutta tai myötävaikutusta tekoihin.

SEURAAVA RAHOITUSTARKASTUS TIEDOTTA -TIEDOTE

Seuraava Rahoitustarkastus tiedottaa -tiedote ilmestyy perjantaina 1.12.2000.

Tuloslaskelman pääerät, mrd. mk

	30.6.2000	31.12.1999	30.6.1999
Rahoituskate	10.5	18.6	9.3
Palkkiotuotot (netto)	4.9	7.7	3.5
Arvopaperi- ja valuuttatoiminnan kate	1.2	0.8	0.7
Muut tuotot	4.6	4.3	2.6
Hallinto- ja muut liiketoimintakulut	8.5	16.4	8.1
Poistot	1.4	1.8	0.9
Tulos ennen luotto- ja takaustappioita	11.2	13.2	7.2
Luotto- ja takaustappiot	0.0	0.3	0.2
Liikevoitto	11.2	12.9	7.0
Oman pääoman tuotto (ROE) %	28.5	19.5	21.8
Koko pääoman tuotto (ROA) %	1.7	1.1	1.2
Tuotot / kulut (poistot kuluissa)	2.1	1.7	1.8
Taseen loppusumma	990.2	1001.8	936.5
Omat varat yhteensä	81.7	74.9	68.7
Josta ensisijaiset omat varat	61.5	54.8	50.9
Riskipainotetut erät	637.7	625.6	601.2
Vakavaraisuus	12.8 %	12.0 %	11.4 %
Ensisijaiset omat varat /riskipainotetut erät	9.6 %	8.8 %	8.5 %

Luvuissa ovat mukana Meritanordbanken-konserni, Leonia-konserni, Osuuspankkien yhteenliittymä, Mandatum Pankin konserni, Yrityspankki Skop-konserni, Ålandsbanken-konserni, Aktia-konserni sekä säästö- ja paikallisosuuspankit emoyhtiöinä.

Yrityspankki Skop-konserni ei ole mukana oman pääoman tuottoa eikä vakavaraisuutta koskevissa tunnusluvuissa.

Pankkikonsernien saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä talletukset, 30.6.2000

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

	Saamiset yleisöltä ja	Markkinaosuudet, %
--	-----------------------	--------------------

	julkisyhteisöiltä, mrd. mk					
	30.6.2000	31.3.2000	30.6.1999	30.6.2000	31.3.2000	30.6.1999
Merita Pankki Oyj	171.0	172.6	169.8	39.9	40.6	42.2
Osuuspankkien yhteenliittymä	114.6	112.0	102.4	26.7	26.3	25.4
Leonia Oyj	83.2	82.0	81.5	19.4	19.3	20.2
Säästöpankit yhteensä (mukaanl. Aktia)	23.6	22.9	20.6	5.5	5.4	5.1
Paikallisosuuspankit	8.1	8.0	7.5	1.9	1.9	1.9
Ålandsbanken Abp	6.0	6.0	5.3	1.4	1.4	1.3
Mandatum Pankki Oyj	1.3	1.3	1.1	0.3	0.3	0.3
Yrityspankki Skop Oyj	0.3	0.3	0.5	0.1	0.1	0.1
Ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit (yhteensä)	21.0	20.5	13.7	4.9	4.8	3.4
Yhteensä	429.1	425.6	402.4	100	100	100

Talletukset

	Talletukset, mrd. mk			Markkinaosuudet, %		
	30.6.2000	31.3.2000	30.6.1999	30.6.2000	31.3.2000	30.6.1999
Merita Pankki Oyj	134.2	138.3	134.4	40.1	40.8	40.8
Osuuspankkien yhteenliittymä	98.7	97.2	94.6	29.5	28.7	28.7
Leonia Oyj	49.7	52.4	50.8	14.9	15.5	15.4
Säästöpankit yhteensä (mukaanl. Aktia)	26.6	26.3	24.8	7.9	7.8	7.5
Paikallisosuuspankit	9.4	9.2	8.9	2.8	2.7	2.7
Ålandsbanken Abp	5.5	5.2	3.9	1.6	1.5	1.2
Mandatum Pankki Oyj	4.5	4.0	2.8	1.3	1.2	0.9
Yrityspankki Skop Oyj	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0
Ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit (yhteensä)	5.7	6.3	9.1	1.7	1.9	2.8
Yhteensä	334.2	339.0	329.5	100	100	100

Taulukko 1. Luottotappiot 1991 - 1999 (milj. mk)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Yht.
Arsenal-Silta Oy (Siltapankki Oy, STS- Pankki Oy)	178	288	498	604	629	275	154	- 29	-23	2 575
Arsenal-SSP Oy (Suomen Säästöpankki)	-	5 939	2 591	3609	3 328	441	24	- 116	-146	15 670

- SSP Oy) 1)										
Yrityspankki Skop Oyj (Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki, SKOP)	2 553	2 797	1 679	591	96	90	- 172	- 276	-46	7 311
YHTEENSÄ	2 731	9 025	4 767	4 804	4 054	806	6	- 421	-215	25 556

1) Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal-SSP Oy:n luottotappiokirjauksiin ilmoittamat luottotappiotiedot eroavat joidenkin vuosien osalta yrityksen tilinpäätöstiedoista, koska tilinpäätöstiedoissa näkyvät taloushallinnon keskitetysti tekemät asiakkaisiin kohdistamattomat kirjaukset.

Taulukko 2. Luottotappiot toimialoittain 1991 - 1999 (milj. mk)

	1999	1991 - 1999	
	Milj. mk	Milj. mk	%
Kiinteistö-, puhtaanapito- ja vuokrauspalvelut	2,48	7 736,1	30,3
Rakentaminen	5,84	4 048,8	15,8
Kauppa	7,02	3 387,6	13,3
Teollisuus	2,91	2 975,6	11,6
Rahoitus- ja vakuutus-toiminta	0,33	2 417,0	9,5
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	0,26	1 180,8	4,6
Tekninen palvelu ja palvelut liike-elämälle	4,67	1 063,5	4,2
Luonnollinen henkilö	0,00	914,5	3,6
Kuljetus	7,60	640,9	2,5
Järjestö- ja uskonnollinen toiminta	0,01	286,0	1,1
Muut toimialat	2,25	939,1	3,7
Toimiala tuntematon	- 248,4	- 33,6	-0,1
YHTEENSÄ	- 215	25 556	100

